

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/EK»

COM(2011) 658 final — 2011/0300 (COD)

(2012/C 143/25)

Εισηγητής: ο κ. Egbert BIERMANN

Στις 15 Νοεμβρίου και στις 29 Νοεμβρίου 2011 αντιστοίχως, και σύμφωνα με τα άρθρα 172 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/EK

COM(2011) 658 final 2011/0300 (COD)

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2012

Κατά την 478η σύνοδο ολομέλειας της 22ας και 23ης Φεβρουαρίου 2012 (συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 131 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Η γνωμοδότηση αυτή αποτελεί μέρος ενός συνόλου 5 γνωμοδοτήσεων που εκπόνησε η ΕΟΚΕ σε συνάρτηση με την **Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη»** που εξέδωσε η Επιτροπή της ΕΕ τον Οκτώβριο 2011. Το σύνολο αυτό αποτελείται από τις εξής γνωμοδοτήσεις: **TEN/468** για τη **Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη** (εισηγητής: Ο κ. HENCKS), **TEN/469**, κατευθυντήριες γραμμές για τα δίκτυα **τηλεπικοινωνίας** (εισηγητής: ο κ. LONGO), **TEN/469**, κατευθυντήριες γραμμές για τις **υποδομές ενέργειας** (εισηγητής: ο κ. BIERMANN), **TEN/471**, κατευθυντήριες γραμμές για τις **υποδομές μεταφορών** (εισηγητής: Ο κ. BACK) και **TEN/472** on the πρωτοβουλία **ομολόγων** για ενωσιακά έργα(εισηγητής: Ο κ. DUTTINE).

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το στόχο για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αποδοτικές, ασφαλείς ως προς τον εφοδιασμό και σταθερές ευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές αποτελούν παράλληλα με τη διαφοροποίηση των φορέων, των πηγών εφοδιασμού και των οδών μεταφοράς, βασική προϋπόθεση για τον ασφαλή και σταθερό εφοδιασμό της Ένωσης.

1.2 Όπως έδειξε η χρηματοπιστωτική κρίση, σταθερές βιομηχανικές δομές αλλά και σταθερές δομές ΜμΕ αποτελούν παράγοντες αξίας που επιταχύνουν την έξοδο από την κρίση. Και για τους δύο τομείς βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη σταθερών ενεργειακών υποδομών που να διασφαλίζουν υψηλό βαθμό ασφαλείας του εφοδιασμού.

1.3 Στο μέλλον η ενέργεια θα πρέπει να μεταφέρεται συχνότερα, και σε μεγαλύτερες ποσότητες, και από μεγαλύτερες αποστάσεις από ό,τι συμβαίνει σήμερα. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει πρώτα να δημιουργηθούν και να υλοποιηθούν οι προϋποθέσεις, όπως αναφέρεται και στην πρόταση της Επιτροπής.

1.4 Η μεταφορά ρεύματος υψηλής τάσης και συνεχούς ρεύματος πρέπει να πραγματοποιείται μέσω ενός σταθερού δικτύου που να καλύπτει ολόκληρη την ΕΕ. Οι γραμμικές συνδέσεις που χρησιμοποιούνται σήμερα δεν είναι ασφαλείς από βλάβες.

1.5 Για να αποφευχθούν εμπόδια, πρέπει να δημιουργηθούν ευρωπαϊκοί διασυνοριακοί κόμβοι. Η διαχείριση προβληματικών σημείων συμβάλει στην προώθηση της ασφαλείας του εφοδιασμού.

1.6 Μόνον όταν θα υπάρχουν διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές θα μπορούν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα έναντι εθνικών ενεργειακών φορέων. Αυτό ισχύει όσον αφορά την εκμετάλλευση της υδροηλεκτρικής και αιολικής ενέργειας, αλλά και της εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας στη Νότια Ευρώπη. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να βελτιωθεί και η χρήση των ορυκτών πηγών ενέργειας, όπως ο άνθρακας και το πετρέλαιο.

1.7 Μόνο με μία διευρυμένη ενεργειακή υποδομή μπορεί να επιτευχθεί η μετάβαση σε έναν βιώσιμο, ασφαλή και με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές ενεργειακό εφοδιασμό.

1.8 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δημιουργία της διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη». Προς το παρόν διατίθενται μόνο εκτιμήσεις σχετικά με το απαραίτητο ύψος των επενδύσεων. Η υλοποίηση προϋποθέτει όμως τον ακριβή υπολογισμό των αναγκών σε επενδύσεις, καθώς επίσης την ύπαρξη καλύτερων βασικών όρων και πόρων για την καινοτόμο αναβάθμιση των ευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών. Όμως οι στόχοι αυτοί δεν πρέπει να υλοποιηθούν σε βάρος της εξίσου αναγκαίας επέκτασης των δικτύων διανομής στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες. Είναι επίσης αναγκαίο να εφαρμόζονται σε όλα τα επίπεδα τέτοια πάγια τέλη δικτύου που να διευκολύνουν την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων. Χρειάζονται, επίσης, αποτελεσματικά δημόσια προγράμματα εγγυήσεων και ενίσχυσης ώστε να αυξηθούν τα κίνητρα για την πραγματοποίηση επενδύσεων.

1.9 Εξαιρετική σημασία έχουν τα κριτήρια που εφαρμόζονται κατά την ανάθεση των έργων. Τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να είναι διαφανή τόσο για τους ίδιους τους φορείς του δικτύου όσο και για τη βιομηχανία που παράγει ή καταναλώνει ενέργεια, καθώς και για τους πολίτες. Επικροτείται η δομή συμμετοχής των πολιτών και των περιφερειών όπως περιγράφεται στην πρόταση της Επιτροπής Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα κριτήρια που διατυπώνονται στο παράρτημα της πρότασης κανονισμού όσον αφορά την ανάθεση των έργων.

1.10 Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η διασύνδεση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ ώστε να επιτευχθεί ο καλύτερος δυνατός επιμερισμός του κόστους, αλλά και προκειμένου να αξιοποιηθεί το δυναμικό όσον αφορά την αποτελεσματικότητα. Πρέπει να επιταχυνθούν αισθητά οι διαδικασίες χορήγησης αδειών, ώστε να μην αποβεί η ανάπτυξη των δικτύων εμπόδιο για την ανάπτυξη στην ΕΕ. Και σε αυτήν την περίπτωση αξιολογούνται θετικά τα μέτρα που προτείνονται στην πρόταση κανονισμού. Τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν στα βήματα που είναι απαραίτητα για την προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας.

1.11 Γενικά, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι χρειάζεται μεγαλύτερη αποδοχή και εντατικότερος διάλογος μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη του δικτύου.

1.12 Περισσότερες προσπάθειες πρέπει επίσης να καταβληθούν και στην έρευνα, ώστε να αντισταθμιστούν οι διακυμάνσεις στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας χάρη σε ευφυή δίκτυα, σε αποθηκευτικές ικανότητες και σε έναν αποτελεσματικό συνδυασμό πηγών ενέργειας. Για την υλοποίηση χρειάζεται μεγαλύτερη νομική ασφάλεια σε επίπεδο ΕΕ.

1.13 Η προσοχή πρέπει να εστιάζεται στη σταθερότητα του ευρωπαϊκού δικτύου ηλεκτρικού ρεύματος δεδομένων των μεταβαλλόμενων συνθηκών και της αυξανόμενης χρήσης πτητικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η τάση και η συχνότητα δεν πρέπει να διακυμαίνονται.

1.14 Η δημιουργία πανευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών προϋποθέτει την ευρεία αποδοχή από τους πολίτες. Οι δυνατότητες που προτείνονται στην πρόταση κανονισμού αποτελούν σημαντικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Οι δυνατότητες αυτές θα πρέπει να μπορούν να αυξηθούν, σε περίπτωση ανάγκης, στα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ.

1.15 Οι απαιτήσεις που τίθενται στους εργαζόμενους είναι πολύ υψηλές, τόσο όσον αφορά την κατασκευή όσο και την εκμετάλλευση διασυνοριακών δικτύων ενέργειας. Απαραίτητο στοιχείο για την υλοποίηση αποτελεί η κατάλληλη εξειδίκευση για τις δραστηριότητες αυτές. Ειδικότερα, χρειάζεται εξειδικευμένη συνεχής κατάρτιση υψηλά ειδικευμένων εργαζομένων, όπως διοικητικά στελέχη και μηχανολόγοι η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει την θέματα που αφορούν την καινοτομία, την έρευνα και την πρόληψη κινδύνων κατά την μεταφορά ενέργειας μεταξύ διάφορων κρατών, καθώς επίσης και την διαρκώς εξελισσόμενη εθνική νομοθεσία. Κατά την ανάθεση των έργων πρέπει να υπάρχει μέριμνα για την τήρηση των κοινωνικών προτύπων.

1.16 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι διατηρείται το εκτενές δίκτυο φυσικού αερίου. Η ασφάλεια του εφοδιασμού αυξάνεται με την διασύνδεση των επιμέρους περιοχών εξόρυξης φυσικού αερίου.

1.17 Τα ερευνητικά έργα που έχει δρομολογήσει η ΕΕ για την αποδέσμευση και αποθήκευση CO₂ προχωρούν με πολύ αργούς ρυθμούς. Ασφαλώς θα πρέπει να προγραμματιστεί από τώρα ένα δίκτυο που θα συνδέει μεταξύ τους τα διάφορα κέντρα ερευνών και τους δυνητικούς τόπους αποθήκευσης ή θα χρησιμεύει για αποθήκευση. Υπό τις παρούσες συνθήκες είναι μάλλον αμφίβολο αν αυτό θα έχει επιτευχθεί ως το 2020. Η ΕΟΚΕ προτείνει για αυτό μία διαδικασία παρακολούθησης με σκοπό την περαιτέρω διερεύνηση και δοκιμή των δυνατοτήτων εφαρμογής αυτής της τεχνολογίας (βλ. επίσης 1203/2008, - αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς, εισηγητής ο. Wolf.)⁽¹⁾.

2. Εισαγωγή

2.1 Η διαμόρφωση του ενεργειακού μέλλοντος της ΕΕ αποτελεί μεγάλη πρόκληση για την ευρωπαϊκή πολιτική αλλά και για την ευρωπαϊκή κοινωνία. Η υλοποίηση αυτού του στόχου προϋποθέτει συνεπή, εύστοχη και ρεαλιστική δράση, π.χ. με μελέτες σκοπιμότητας. Παρόμοια δράση πρέπει να εντάσσεται σε ένα κοινό ευρωπαϊκό σχέδιο, πέρα από τα σύνορα των κρατών μελών-

2.2 Τη σπονδυλική στήλη μιας ενδεχόμενης κοινής ευρωπαϊκής δράσης πρέπει να αποτελούν οι τρεις στόχοι της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, ήτοι η ασφάλεια του εφοδιασμού, η ανταγωνιστικότητα, και η βιωσιμότητα. Η επιδίωξη των στόχων αυτών συνεπάγεται όμως και την ανάληψη κοινωνικής ευθύνης, όπως η διασφάλιση της πρόσβασης όλων των πολιτών της ΕΕ σε οικονομικά προσιτή ενέργεια.

2.3 Στις 17 Νοεμβρίου 2010 η Επιτροπή υιοθέτησε την ανακοίνωση με τίτλο «Προτεραιότητες για την ενεργειακή υποδομή για το 2020 και μετέπειτα» Στην ανακοίνωση αυτή διατυπώνεται το αίτημα για μία νέα πολιτική στον τομέα των ενεργειακών υποδομών στην Ευρώπη. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, η εξέλιξη των δικτύων θα πρέπει στο μέλλον να συντονίζεται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό σημαίνει όμως επίσης ότι χρειάζεται μία αναθεώρηση και περαιτέρω ανάπτυξη των ισχυουσών στρατηγικών και σχεδίων σχετικά με τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας.

2.4 Στις 19 Οκτωβρίου 2011 η Επιτροπή υιοθέτησε επίσης την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/ΕΚ» Στόχος αυτής της πρότασης κανονισμού είναι η δημιουργία εσωτερικής αγοράς ενεργειακών υποδομών. Η απόφαση αυτή θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2013. Οι διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές αποτελούν συνεπώς μέρος του ευρωπαϊκού σχεδίου για την ενέργεια με ορίζοντα το 2020. Στο σχέδιο αυτό προβλέπεται η ένταξη όλων των κρατών μελών στο ευρωπαϊκό δίκτυο, η προαγωγή αειφόρου παραγωγής ενέργειας, η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, η μείωση των ανθρακικών εκπομπών και η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.5 Οι ενεργειακές υποδομές θα διαδραματίζουν στο μέλλον έναν πολύ σημαντικότερο ρόλο. Η επιτροπή δεοντολογίας «ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός», της γερμανικής κυβέρνησης, χαρακτηρίζει τις υποδομές αυτές ως «θεμελιώδες στοιχείο κάθε οικονομίας υψηλής τεχνολογίας»⁽²⁾

⁽¹⁾ ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 75

⁽²⁾ Έκθεση της επιτροπής δεοντολογίας «ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός», της γερμανικής κυβέρνησης, με τίτλο «Η ενεργειακή στροφή της Γερμανίας – ένα κοινό έργο για το μέλλον», Βερολίνο, 30 Μαΐου 2011, σ.37

2.5.1 Στην περίπτωση της μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος, αυτό προϋποθέτει την ανάπτυξη δικτύου μεταφοράς ρεύματος υψηλής τάσης και συνεχούς ρεύματος σε όλη την ΕΕ (λεωφόροι ηλεκτρικής ενέργειας), καθώς επίσης τη δημιουργία σημείων διασύνδεσης, την έρευνα και περαιτέρω κατασκευή μονάδων αποθήκευσης ρεύματος, την ανάπτυξη ευφών και αποκεντρωμένων συστημάτων διανομής ρεύματος («έξυπνα δίκτυα») και την καθιέρωση μίας συνετής χρήσης του ηλεκτρικού ρεύματος.

2.5.2 Το φυσικό αέριο θα συνεχίσει και στο μέλλον να διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στο ενεργειακό μίγμα της ΕΕ με στόχο την αντιστάθμιση των διακυμάνσεων όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και τη διασφάλιση του βασικού εφοδιασμού. Πρέπει να επιταχυνθεί η κατασκευή αγωγών υψηλής πίεσης και ανάλογων δυνατοτήτων αποθήκευσης. Επειδή με τα σημερινά δεδομένα το κόστος της αποθήκευσης είναι σχετικά υψηλό, θα πρέπει να εξετασθεί αν η αποθήκευση φυσικού αερίου μπορεί να αντικατασταθεί, τουλάχιστον μερικώς, από άλλες πηγές παραγωγής ενέργειας.

2.5.3 Μεσοπρόθεσμα, η χρήση του πετρελαίου, ιδιαίτερα στις οδικές μεταφορές, θα συνεχίσει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο. Επομένως, χρειάζεται και σε αυτήν την περίπτωση η ανάπτυξη και η βελτίωση των δομών μεταφοράς, λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτερη ασφάλεια του εφοδιασμού.

2.5.4 Σε αυτό προστίθεται και η κατασκευή υποδομών για τη μεταφορά CO₂. Επί του παρόντος εξετάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής της τεχνικής. Χρειάζεται επομένως διεξαγωγή πρόσθετης έρευνας, η ενίσχυση της ανάπτυξης και εντατικότερες προσπάθειες για την επίτευξη μεγαλύτερης αποδοχής, γεγονός που ασφαλώς θα καθυστερήσει την υλοποίηση αυτής της τεχνολογίας.

2.6 Οι εγχώριες πηγές ενέργειας που διαθέτουν τα κράτη μέλη πρέπει να ενσωματωθούν στις ενεργειακές υποδομές της ΕΕ. Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τεχνολογίας που λειτουργούν με πετρέλαιο ή άνθρακα, μπορούν, για παράδειγμα, να συμβάλλουν στην αντιστάθμιση των διακυμάνσεων στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος.

3. Η πρόταση της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

3.1 Βασικό στοιχείο της «Πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές» είναι η υποχρέωση των κρατών μελών να συμμετέχουν στα μέτρα για τις διευρωπαϊκές υποδομές και να δημιουργούν συγχρόνως αποτελεσματικές δομές μεταφοράς. Δεδομένης της σταθερά αυξανόμενης ζήτησης ενέργειας η διασύνδεση των διευρωπαϊκών δικτύων ενέργειας είναι απολύτως απαραίτητη. Αυτό ισχύει για όλους τους τομείς της ενέργειας.

3.2 Στην πρόταση προβλέπονται 12 έργα και πεδία προτεραιότητας στις υποδομές ενέργειας. Όλα τα κράτη μέλη, στο βαθμό που τα αφορά, συμμετέχουν σε διάφορα έργα. Αυτά είναι:

— 4 διάδρομοι στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας όπως, μεταξύ άλλων, η κατασκευή υπεράκτιου δικτύου των Βόρειων Θαλασσών και η κατασκευή δικτύου Βορρά-Νότου,

— 4 διάδρομοι που αφορούν το αέριο, μεταξύ αυτών η ανάπτυξη των ευρωπαϊκών αγωγών αερίου με στόχο την ασφάλεια του εφοδιασμού

— 1 διάδρομος παροχής πετρελαίου, και σε αυτήν την περίπτωση με προτεραιότητα την ασφάλεια του εφοδιασμού, καθώς επίσης και

— 3 θεματικά πεδία προτεραιότητας, όπως για παράδειγμα η δημιουργία ευφών δικτύων, η υλοποίηση λεωφόρων ηλεκτρικής ενέργειας και τα διασυνοριακά δίκτυα διοξειδίου του άνθρακα.

3.3 Στο έγγραφο της Επιτροπής προτείνονται 15 κατηγορίες ενεργειακών υποδομών (π.χ. λεωφόροι ηλεκτρικής ενέργειας, εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, αγωγοί μεταφοράς φυσικού αερίου και αργού πετρελαίου, καθώς και ειδικοί αγωγοί για το διοξείδιο του άνθρακα). Αυτή η κατηγοριοποίηση είναι απαραίτητη προκειμένου όλοι οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν να στηρίζονται σε ίδιες και από κοινού αποδεκτές έννοιες.

3.4 Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τους δεσμευτικούς κανόνες που θεσπίζονται στο έγγραφο της Επιτροπής όσον αφορά τη συνεργασία ομάδων με στόχο την υλοποίηση σε περιφερειακό επίπεδο. Οι κανόνες αυτοί ισχύουν για όλες τις περιφερειακές ομάδες και έχουν ως στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας. Στις περιφερειακές ομάδες πρέπει να εντάσσονται όλα τα επίπεδα συμφερόντων. Επειδή τα έργα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην επικράτεια των κρατών μελών, αλλά και διασυνοριακές επιπτώσεις, αυτοί οι κανόνες και δείκτες είναι απολύτως απαραίτητοι.

3.5 Επειδή δεν διαφέρουν μόνο οι τιμές ηλεκτρικού ρεύματος αλλά και τα τέλη δικτύου μεταξύ των κρατών μελών, η πρόταση κανονισμού περιλαμβάνει μία μέθοδο για την ανάλυση κόστους-οφέλους με την οποία μπορούν να αναπτυχθούν προγνώσεις και να συγκριθούν επιμέρους τομείς της ενέργειας, όπως η ζήτηση, οι τιμές ή η παραγωγική ικανότητα.

3.6 Τέλος εισάγονται κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την διαφάνεια και τη συμμετοχή των πολιτών. Σε αυτό το πλαίσιο λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι λόγω των διαφορετικών κανονιστικών ρυθμίσεων που ισχύουν στα κράτη μέλη χρειάζεται ένας ενιαίος τρόπος προσέγγισης. Προτείνεται η έκδοση εγχειριδίου διαδικασιών. Ο στόχος είναι η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών. Οι δεσμευτικοί κανόνες που προτείνονται για το σκοπό αυτό θα ισχύουν σε ολόκληρη την ΕΕ. Με τους κανόνες αυτούς διασφαλίζεται η προσαρμογή των διαδικασιών (βλ. παράρτημα II της πρότασης).

3.7 Συγχρόνως, δημιουργούνται νέες δυνατότητες εφαρμογής πιλοτικών σχεδίων για την ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών, ώστε να εξελιχθεί η συμμετοχή σε ευρωπαϊκή παράδοση.

3.8 Η συμμετοχή των ΟΤΑ, οικονομικών παραγόντων και πολιτών αποκτά με αυτόν τον τρόπο μία εντελώς νέα ποιότητα. Δεν συμμετέχουν πλέον οι πολίτες ενός κράτους αλλά οι πολίτες όλων

των ενδιαφερόμενων κρατών μελών. Έτσι αναπτύσσεται μια διασυνοριακή συμμετοχή που μπορεί και πρέπει πράγματι να μετατρέψει τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκή παράδοση. Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει τονίσει επαρκώς την πτυχή αυτή στη γνωμοδότησή της με θέμα «Προτεραιότητες σε θέματα ενεργειακών υποδομών για το 2020 και μετέπειτα»⁽³⁾, και ιδιαίτερα στα σημεία 3 και 4.

3.9 Τη νομική βάση για τη θέσπιση κανονισμού αποτελεί κυρίως το άρθρο 171, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, που είναι σαφές ως προς το θέμα αυτό, καθώς και το άρθρο 172 όσον αφορά τη διαδικασία συναπόφασης. Σημασία έχει, όμως, ότι διατηρείται η αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά τον συνδυασμό των πηγών ενέργειας. Από αυτήν την άποψη είναι σκόπιμη η αρμοδιότητα της ΕΕ για τα διευρωπαϊκά δίκτυα και θα πρέπει να επεκταθεί περισσότερο.

3.10 Οι πιστώσεις που προβλέπονται για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών έως το 2020 εκτιμώνται σε περίπου 210 δισεκατομμύρια ευρώ⁽⁴⁾. Το ύψος της αναμενόμενης συμμετοχής ιδιωτών επενδυτών υπολογίζεται στο 50%. Προκειμένου επιτευχθεί αυτό το επίπεδο συμμετοχής, η Επιτροπή συζητά και μελετά διάφορα μέσα χρηματοδότησης. Η αξιολόγηση αυτών των μέσων χρηματοδότησης αποτελεί αντικείμενο της ομάδας μελέτης του τμήματος TEN "Πρωτοβουλία για ομόλογα έργων υποδομής στην «Ευρώπη 2020»".⁽⁵⁾

3.11 Η πρόταση αναμένεται να τεθεί σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2013. Αυτές οι αρχές χρηματοδότησης εντάσσονται στο προτεινόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020.

4. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

4.1 Ο εφοδιασμός σε ενέργεια μέσω σύγχρονων ενεργειακών υποδομών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Για τον λόγο αυτόν η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά την πρόταση της Επιτροπής ως σημαντικό βήμα προς την επίτευξη των στόχων της ενεργειακής πολιτικής με ορίζοντα το 2020.

4.2 Η προτεινόμενη λύση αποτελεί έναν ισορροπημένο συνδυασμό διαφάνειας της αγοράς, αναγκαίων ρυθμίσεων και ελευθερίας της αγοράς. Πρόκειται για μία θετική πτυχή. Οι αγορές ενέργειας των κρατών μελών διέπονται προς το παρόν από πολύ διαφορετικές κανονιστικές ρυθμίσεις. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως να προκαλέσει σύγκρουση συμφερόντων. Για αυτό επιδιώκεται η ευθυγράμμιση των εθνικών αγορών με ταυτόχρονη συνεκτίμηση των εθνικών αναγκών.

4.3 Ιδιαίτερα με τους προτεινόμενους κανόνες και κοινούς δείκτες που θα είναι δεσμευτικοί για όλους, προσφέρεται μία ευκαιρία για την ανάληψη από κοινού και στοχοθετημένης δράσης. Με αυτόν τον τρόπο οι διαφορίες ως προς τους ορισμούς περιορίζονται ελαφρώς στο ελάχιστο.

⁽³⁾ ΕΕ C 259, 2.9.2011, σ. 48-53

⁽⁴⁾ Περίπου 140 δις ευρώ για συστήματα μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης, αποθήκευση και εφαρμογές ευφυών δικτύων, περίπου 70 δις ευρώ για αγωγούς μεταφοράς αερίου υψηλής πίεσης περίπου 2,5 δις ευρώ για υποδομές μεταφοράς διοξειδίου του άνθρακα.

⁽⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα "Πρωτοβουλία για ομόλογα έργων υποδομής στην Ευρώπη 2020" (βλέπε σελίδα 3 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

4.4 Ο προτεινόμενος στόχος για τη δημιουργία υπερδικτύου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα οδηγήσει στη δημιουργία αποκεντρωμένων ευφυών δικτύων, περιέχει πολλαπλές θετικές επιπτώσεις, όπως

— Η δημιουργία περισσότερων και πιο ποιοτικών θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα σε απόκεντρες περιοχές,

— Η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως τόπου εγκατάστασης βιομηχανιών και υπηρεσιών ενισχύεται στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, χάρη στον ασφαλέστερο ενεργειακό εφοδιασμό. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ,

— Ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη των ευρωπαϊκών υποδομών στον τομέα της ενέργειας συμβάλει στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης,

— Με τη δημιουργία διασυνοριακών υποδομών και την ταυτόχρονη ανάπτυξη των εθνικών δικτύων επιτυγχάνεται η καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων στον ενεργειακό τομέα.

— Ο στόχος της ενίσχυσης του ανταγωνισμού στις αγορές ενέργειας μπορεί να συμβάλει στη σταθεροποίηση ή και στη μείωση των τιμών. Η ανάγκη θέσπισης κανονιστικών ρυθμίσεων, που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πολύ μεγάλη, λειτουργεί ωστόσο αντίστροφα και μπορεί να επιδράσει αρνητικά στις τιμές. Χρειάζεται επομένως να ξεκινήσει σε πολιτικό επίπεδο μία διαδικασία για την επίτευξη ισορροπημένης προσέγγισης στο θέμα αυτό.

4.5 Η προτεινόμενη συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών αρχών συμβάλει στην αυξημένη αποδοχή από την κοινή γνώμη των καινοτομιών που προτείνουν οι αρχές αυτές στον τομέα των υποδομών. Η ΕΤΠ τονίσει ιδιαίτερα την πτυχή αυτή στη γνωμοδότησή της.

4.6 Επίσης χρειάζεται να προσαρμοστούν οι ρυθμίσεις που αφορούν τα δίκτυα. Θα πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος ώστε οι φορείς εκμετάλλευσης να μην προσανατολίζονται προς το κέρδος αλλά προς μία ευρύτερη προσέγγιση. Σε αυτό το πλαίσιο ένα βασικό θέμα είναι βέβαια οι τεχνικές δυνατότητες υλοποίησης, αλλά και οι δυνατότητες υλοποίησης από οικονομική άποψη, από άποψη βιωσιμότητας και από κοινωνική άποψη.

4.7 Σημαντικό στοιχείο μίας σύγχρονης υποδομής στον τομέα της ενέργειας είναι η αποθήκευση ενέργειας για τη δημιουργία αποθέματος. Στη δημιουργία ενεργειακού αποθέματος θα προστεθεί και το απόθεμα ηλεκτρικού ρεύματος. Γενικά όμως δημιουργείται το ερώτημα αν σε αυτήν την περίπτωση πρόκειται για έργα κοινού ενδιαφέροντος ή για έργα εθνικού χαρακτήρα. Δεν υπάρχουν ακόμη κανονισμοί της ΕΕ που να ρυθμίζουν αυτό το θέμα και εδώ εγείρονται σοβαροί ενδοιασμοί νομικού χαρακτήρα. Καλείται για αυτό η Επιτροπή να καταρτίσει πρόταση για την επίτευξη νομικής ασφάλειας στον τομέα της αποθεματοποίησης ενέργειας. Στην πρόταση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνονται, πέρα από τις ισχύουσες δυνατότητες για την αποθεματοποίηση ενέργειας, όλες οι διάφορες τεχνικές επιλογές που διατίθενται, πως συσσωρευτές, θερμικές μονάδες, υδρογόνο ή μεθάνιο. Θα ήταν σκόπιμο να προωθούνται παράλληλα με την εφαρμογή και ερευνητικά σχέδια.

4.8 Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές, στα κράτη μέλη όπου υπάρχουν, θα πρέπει να διατυπώνουν τις θέσεις τους και να συμμετέχουν συμβουλευτικά στο σχεδιασμό και στην υλοποίησή.

4.9 Οι εθνικές νομικές ρυθμίσεις σχετικά με τη συμμετοχή των εργαζομένων θα αποτελέσουν μέρος των περιφερειακών έργων ενεργειακών υποδομών. Αυτό αποτελεί βασική προϋπόθεση για την απόδοση κοινωνικής διάστασης στις υφιστάμενες και μελλοντικές θέσεις εργασίας στον τομέα των ευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών.

4.10 Οι εργαζόμενοι σε έργα υποδομών θα πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για την άσκηση αυτών των απαιτητικών καθηκόντων ή να μπορούν να λάβουν κατάλληλη κατάρτιση ώστε να επιτευχθεί απρόσκοπτα η υλοποίηση.

4.11 Οι πολίτες της ΕΕ θα πρέπει να ενημερώνονται λεπτομερώς σχετικά με νέα έργα υποδομών. Χωρίς την ευρεία αποδοχή των πολιτών η υλοποίηση των έργων είναι ανέφικτη.

4.12 Το κόστος των υποδομών συμπεριλαμβάνεται στην τιμή που καταβάλει ο τελικός καταναλωτής για τη χρήση της ενέργειας. Στην πράξη το κόστος αυτό μετακυλιέται στην τιμή κατανάλωσης και υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού ορισμένων πολιτών από την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος. Το θέμα αυτό θίγεται πολύ αδύσιστα στην πρόταση. Παράλληλα, πρέπει να αναπτυχθούν σχέδια για την εξάλειψη της ενεργειακής πενίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από αυτήν την άποψη είναι επίσης καθοριστικής σημασίας το ερώτημα αν θα επιτευχθεί στις αγορές ενέργειας ένας ανταγωνισμός που να εμποδίζει την αύξηση των τιμών.

4.13 Εν τέλει, το ευνοϊκότερο κόστος υποδομών επιτυγχάνεται παράγοντας την κατάλληλη ενέργεια στον καταλληλότερο τόπο. Συνεπώς η αιολική ενέργεια πρέπει να παράγεται σε περιοχές με

τους περισσότερους ανέμους και η ηλιακή ενέργεια σε περιοχές με την μεγαλύτερη ηλιοφάνεια. Με αυτόν τον τρόπο δεν βελτιώνεται μόνο η παραγωγή αλλά και η μεταφορά της ενέργειας.

4.14 Η βιομηχανία και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικούς παράγοντες δημιουργίας αξίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και σε αυτήν την περίπτωση όμως, βασική προϋπόθεση είναι η σταθερότητα του ενεργειακού εφοδιασμού σε ανταγωνιστικές τιμές στην παγκόσμια αγορά.

4.15 Αναπάντητο παραμένει το ερώτημα σχετικά με την προτεινόμενη κατασκευή υποδομών για τη μεταφορά διοξειδίου του άνθρακα. Οι συζητήσεις σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής της τεχνικής συνεχίζονται. Επειδή όμως βραχυπρόθεσμα οι ορυκτές πηγές ενέργειας όπως το πετρέλαιο, το αέριο και ο άνθρακας θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μέρος του ενεργειακού μίγματος στην ΕΕ, είναι απαραίτητο να ληφθούν συνοδευτικά μέτρα για την προαγωγή αυτής της τεχνολογίας και τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, ώστε να είναι εφικτή η υλοποίηση των μακροπρόθεσμων στόχων που έχει θέσει η ΕΕ για την προστασία του κλίματος. Δεν υπάρχουν όμως προς το παρόν σχετικά πιλοτικά σχέδια. Τίθεται το ερώτημα αν το θέμα αυτό θα έχει ρυθμιστεί έως το 2020 ή αν θα παραμείνει ανεπίλυτο και πέρα από αυτόν τον χρονικό ορίζοντα.

4.16 Υπό το φως των ανωτέρω παρατηρήσεων, η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά την πρόταση κανονισμού για τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις ενεργειακές υποδομές και στηρίζει την ταχεία υλοποίησή του, με την επιφύλαξη των ανωτέρω παρατηρήσεών της.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON